היינט 10 זייטען.

Radomer-Kielcer Leben

5 (245) — VI-טער יאָהרגאַנג.

Radom — ראַדאָם פרייטאָג

1 Lutego 1929 — כ"א שבט תרפ"ט.

פרייז 25 גראָשען.

Redakcja i Admistracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען פרייזן
אין מילימעטער שורה: פאַר'ן טעקסט 20 גר
„ „ „ אין „ 40
„ „ „ נאָך „ 18
די ערסטע און לעצטע זייט ענטהאַלטן 8 שפאַלטען
אין טעקסט 4 „

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

אונזער טיפסטן מיטגעפיל דריקן מיר אויס
אונזער חשוב'ער מיטגלידערין פון דער פאַרוואַלטונג פר' פ. פרידמאַן
צוליב דעם פטירה פון איר

פאָטער

פאַרוואַלטונג
פון ייד. אַסאָד. קריזן אין ראַדאָם.

Koleżance naszej BINIE FRYDMANÓWNIE
z powodu śmierci **Jej OJCA**
wyrażają szczere współczucie
Koleżanki:
Ewa i Regina Rozenbaumówne,
Fradzia Rychtmanówna, Cesia Wienerówna,
Brenia Borensztajnówna.

Z powodu śmierci B. P.
OJCA Frydmanówny
szczere współczucia Koleżance **Binie** wyrażają
Koledzy i Koleżanki kl. V
Gimnazjum „Przyjaciół Wiedzy"

צו אַלע לאַקאַטאָרען

די פאַרוואַלטונג פון לאָקאַטאָרען-פעראיין רופט אַלע לאָקאַטאָרען און סוב-לאָקאַטאָרען וועלכע האָבן אַ אומבאַשטימטן שטאַנד אין קלאַס זיך איינצושרייבן אין פעראיין. איינשרייבן קען מען זיך אין סעקרעטאַריאַט פון האַנדוו.-קלוב (וואָל 59) יעדן טאָג אַוונט און 5 גאַנצן טאָג ביי דער סעקרעטאַרקע ווייגאַרט לובלינער 3, ווי אויך ביי די פאַרוואַלטונג'ס-מיטגלידער, וואָס העלפן קומען צו אייך מיט ספּעציעלע בעפולמעכטיגטע ליסטעס.

ס'ליגט אין אייער אייגענעם אינטערעס צו זיין אָרגאַניזירט און צו זיין פאַרשריבן אין לאָקאַטאָרען-פעראיין, וואו איהר ווערט אין יעדן נויטיגן פאַל בעשיצט.

פאַרוואַלטונג פון לאָקאַטאָרען-פעראיין אין ראַדאָם.

די געזעלשאַפטען „חנוך ילדים" און
„אוקסיליום אקאדעמיקום יודאיקום",
אָרדנען איין שבת - צו - נאַכט דעם 9-טען לוטי
אַ גראַנדיעזען

מאַסקן-באַל

אין די זאַהלען פון טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי"

ערסטקלאַסיגער אָרקעסטער, אַ רייך-איינגעאָרדנעטער בופעט, ביליגע פרייזן און צוגענגליך פאַר אַלעמען.

דער באַל העט זיך אויסצייכענען מיט פערשידענע אַטראַקציעס, ווי: קאָנקורסען פאַר'ן שענסטען קאָסטיום און טאַנץ, לאָטעריע א. אנד.

בעמערקונג: די ריינע הכנסה פון באַל איז צו פערשטאַרקען די קאַסע פון ביידע דערמאָנטע וויכטיגע אינסטיטוציעס.

פיינסטע פלאַנצען-פוטער
כשר שרון, פרימא, אגוז,
אמאדאר-מנורה-כשר
היגיעניש · נאַרהאַפטיג
בעשמאַקען
מיט 6 גאָלד-מעדאַלען

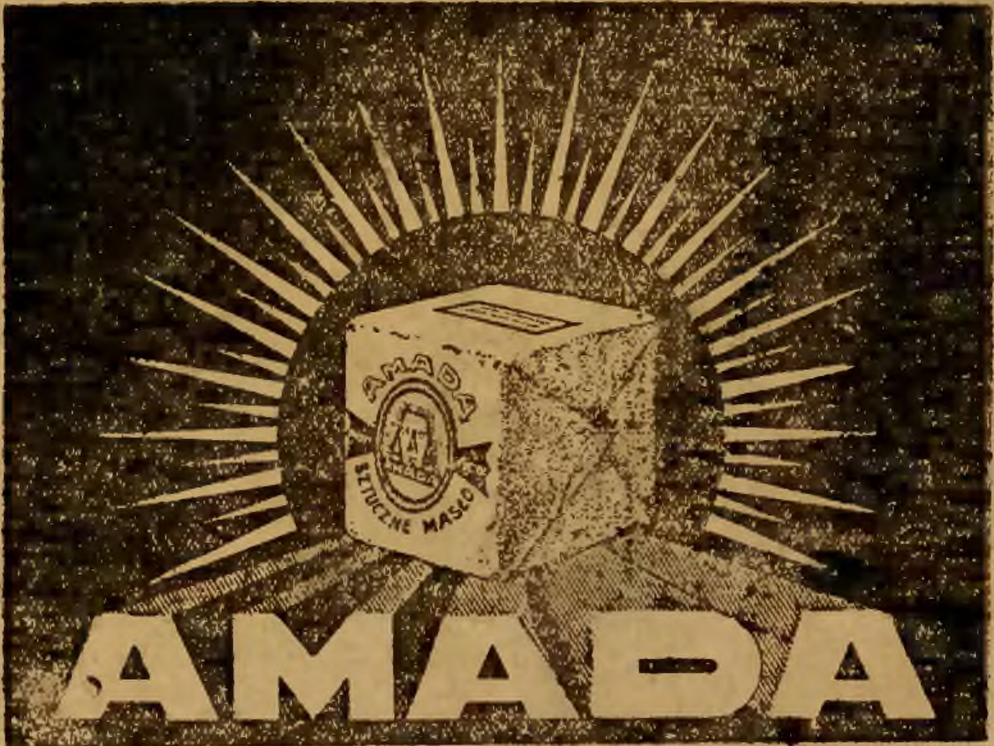

„אמאדא"
בעזיצט דעם בעסטען אַראָמאַט פון אַלע פוטערן

„אמאדא"
האָט דעם זעלבען טעם ווי נאַטירליכע פוטער

די אויפלעבונג פון דער יודישער האנדווערקער-ארגאניזאציע אין ראדאם.

דער יודישער האנדווערקער-קלוב אין ראדאם, וועלכער רעכענט זיך אלס איינע פון די עלטסטע אינסטיטוציעס אין אונזער שטאדט, איז אין די לעצטע עטליכע וואכען אריינגעטרעטען אין א נייעם סטאדיום; אין א סטאדיום פון ווידער-געבורט און אויפלעבונג, אין א לאגע פון בענייען און בעפעסטיגען די יסודות פון דעם האנדווערקער-בנין, וועלכער צעהלט שוין איבער א פיערטעל יאהרהונדערט און וועלכער האט אין משך פון זיין לאנגיעהריגער עקזיסטענץ ערצויגען אין זיינע מוירען גאנצע דורות יודישע האנדווערקער און בעלי מלאכות פון אונזער שטאדט, זיי ארגאניזירט, ענטוויקעלט זייער בעוואוסטזיין און אויפגעהויבען זייער עקאנאמישען, קולטורעלען און געזעלשאפטליכען ניווא.

ווער ס'געדענקט דעם גלאנץ-פעריאד, די תקופה פון אויפבליה און וואוקס-שטייגערונג פון ראדאמער יודישען האנדווערקער קלוב, זיין פרישען לעבענס-שטראם, וואס ער האט אריינגעברענגט אין'ם דאמאלסדיגען פערגליווערטען יודישען לעבען אין אונזער שטאדט, ווער ס'געדענקט די רעפעראטען פארלעזונגען, טעאטער-פארשטעלונגען און פערשיעדענע אנדערע פעראנשטאלטונגען, וואס זענען אפט איינגעארדנעט געווארען אין'ם ערשטען גרויסארטיגען לאקאל אויף לובלינער 5, ווער עס דערמאנט זיך אין דעם אלעם, דער מוז פשוט שטוינען פאר דער גרויסער אונטערנעהמונגס-קראפט און ערוואכונג'ס-גייסט, מיט וואס עס זענען געווען בעזעלט די ערשטע פיאנערען, גרינדער און איניציאטארען, וואס האבען דעמאלט דעם קאלאסאלען האנדווערקער-בנין געשאפען.

אין דער צייט פון זיין ענטשטעהונג איז דער האנדווערקער-קלוב געווען א יחיד במינו, אדער בעסער געזאגט, א בן-יחיד'ל, וואס האט דער ערשטער געגעבען די איניציאטיוו פאר געזעלשאפטליכער ארגאניזירונג און קאלעקטיוויסטישער צוזאמענארבייט אין פערשידענע ריכטונגען.

אין יענע יאהרען, ווען אין א שיינעם העלען פריהמארגען האט אין ראדאם זיך בעוויזען א קלוב פון יודישע בעלי מלאכות איז זיין ערשיינונג פאר די ראדאמער יודען געווען א נייעס. א מין ערפינדונג, וואס האט יעדען פעראינטערעסירט און וואס האט נעצויגען אויף זיך די אלגעמיינע אויפמערקזאמקייט. די גאס (דעמאלט האט מען נישט געוויסט ביי אונז וואס ס'הייסט אזעלכעס עפענטליכע מיינונג) האט עס אויפגענומען מיט צופריעדענהייט. א טייל מחמת דעם, וואס זיי האבען פערשטאנען די בעדייטונג פון דער נייער ערשיינונג; א טייל ווידער פשוט צוליב דעם, וואס די נייע אינסטיטוציע האט מיט זיך געברענגט א נייעם לעבען, א אויפפרישונג, היימליכקייט און אויפמונטערונג. יודישע בעלי מלאכות, וואס זענען אין יענע יאהרען, אין דער עפאכע פון תקיפות, אסימילאציע און שטיי בעל-יחוס, געווארען איבעראל בעטראכט אלס בירגער פון צווייטער מדרגה אין דער דעמאלסטדיגער אסימילאטאריש-אריסטאקראטישער און גביריש-חסידישער סביבה — האבען פלוצלינג ערוואכט און, דערפיהלענדיג די שוין צוגרויסע עקאנאמישע און מאראלישע געפאלענקייט און גרעניצלאזע גרינגשעצונג מצד די אזוי גערופענע „שעהנע יודען", אינטעליגענץ און בעלי הבתים — זיך צונויפגענומען אין איין מחנה, געשלאסען האנד-צו-האנד, ארעם-צו-ארעם און מיט געמיינזאמע כחות האט מען זיך אהיים געצויגט פאר דער גאנצער האנדווערקער-משפחה. און אזא טאקע מיט'ן כח פון דער פעראייניגונג אונטערגענומען א ערנסטען קאמפף פאר אנערקענונג, פאר גלייכהייט און פאר אויפקשטעלען דעם יודישען בעל מלאכה אין איין רייה מיט אלע אנדערע מיוחסים, וואס האבען צו יענער צייט פערנומען דעם אויבען-אן.

און מען מוז מודה זיין, אז מיט'ן מאמענט ווען אוימ'ן ראדאמער האריזאנט איז ערשינען די האנדווערקער-ארגאניזאציע, איז געווארפען געווארען די לאזונג פון געזעלשאפטליכער ארבייט און אונזער גאנץ היימיש יודישע לעבען האט דא אויפ'ן ארט אנגענומען נייע פארמען. מ'האט זיך אנגעהויבען מתקנא זיין און אייפערזיכטיג ווערען אויפ'ן האנדווערקער-קלוב פאר זיין ארגאניזירטע קראפט, פאר דער ברודערליכער הארמאניע, וואס הערשט דארט. און אזוי ארום איז דער האנד.-קלוב געווארען דער מוסטער-טיפ פאר אנדערע געזעלשאפטליכע גרופירונגען, וואס האבען, נאכטהוענדיג דעם ביישפיעל, גענומען גרינדען ארגאניזאציעס.

דאס איז געווען א מאהל. די ראמאנטישע, זיסע ערינערונגען געהערען צו די יאהרען פון פאר דער מלחמה. זייט דעמאלט זענען אנדערע, גאר אנדערע צייטען אנגעקומען. שווערע הארטע צייטען פערשארפט און קאמפליצירט ביז גאר. אבער נישט קוקענדיג אויף די מבול-כהאליעס אין די יאהרען פון מלחמות, קריזיסען און ערשיטערונגען איז די ראדאמער האנדווערקער-געזעלשאפט נישט געבראכען געווארען פערקעהרט, זי האט פערדאפעלט און פערפילפאכט איהר אינטענסיווימעט צופאסענדיג זיך צו די נייע נויטען, וואס די אוננארמאלע צייטען האבען ארויסגערופט. אחוץ איז ביים האנדווערקער-קלוב געגרינדעט געווארען א קאאפעראטיווע באנק. איינע פון די נייעסטע עקאנאמישע דערגרייכונגען און אנדערע נייע געשאפענע קערפערשאפטען ווי דער רויה-שטאף קאאפעראטיוו „סורוויט", וואס שטעלען מיט זיך פאר די גאנצקייט פון דער היגער האנדווערקער-בעוועגונג.

אין איין פרט האט זיך אבער אין דער האנדווערקער-ארגאניזאציע לעצטענס יא געלאזט פיהלען א געוויסע הינטערשטעליגקייט, וועלכע דריקט זיך אויס אין דעם, וואס אויפ'ן חשבון פון דעם פונאנדערוואוקס פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען און סעקציעס, וואס האבען זיך לעצטענס צעצווייגט. און דאס רופט זיך בעדייטענד אן אויף דער ענטוויקלונג פון האנדווערקער-קלוב אלס גאנצעס.

עס האט זיך אנגעהויבען מערקן, אזוי צו זאגען, א טענדענץ פון צענטראליזאציע און א צושטיקלונג'ס-פראצעס. צוליב דעם, וואס יעדע בראנשע און פאך סעקציע האט זיך איהר ספעציעלע פראפעסיאנעלע פראגען און מוז זיין אין זיך זעלבסט פעראייניגט און קאנצענטרירט—האט זיך געשאפען דער סיסטעם פון סעפעראציע, וואס קאן אין איהר קאנסעקווענץ דערפיהרען. אז יעדער סעקציע און פעראיין זאל זיך מאכען שבת בעזונדער און, אבטרעטענדיג ביסלעכווייז פון דער האנדווערקער-צענטראלע, ווערען ממילא אונאבהענגיג פון קלוב און אויסוואקסען צו דער מדרגה פון א זעלבסטשטענדיגע גרופירונג.

דערויף האבען זיך געכאפט די איבערגעבענע מיטגלידער פון קלוב, וועלכע זענען הייטזיכטיגער און זעהען איין בחיש, אז אהן דעם קלוב, וועלכער איז די צענטראלע און דער מיטעלפונקט פון אלע סעקציעס און פראפעסיאנעלע אבצווייגונגען, ,נישט קאנען עקזיסטירען און, אז נאר דאן האבען זיי א אויטאריטעטען אנזעהן אויף דער יודישער און נישט-יודישער גאס ווען ס'ווערט גערעדט אין נאמען פון דער גאנצער האנדווערקער-בעוועגונג. קוים ווערט יעדער געהן בעזונדער, ווערט מען זיך מיט קיינעם נישט רעכנען און די האנדווערקער-אינטערעסען אין אלגעמיין וועלען דערפון ליידען מאראליש און עקאנאמיש. אין בעסטען פאל איז יעדער פעראיין און סעקציע, אדער בראנזשע א יחיד, אין פערגלייך מיט'ן האנדווערקער-קלוב, וועלכער רעפרעזענטירט דעם כלל. די אלגעמיינע האנדווערקער-מאסע, וואס בילדעט מיט זיך א קראפט אין כמות און איכות און דערפאר איבט זי אויס איהר השפעה אזוי כלפי פנים און דאס זעלבע כלפי חוץ.

מען מוז צושטעלען רעכט די יעניגע מיטגלידער פון האנדווערקער-קלוב, וואס אריענטירען זיך אין דער געשאפענער לאגע און זיין דערפאר זיי דאנקבאר, וואס זיי האבען אנגעיאגדען שריט ווידער אויפצולעבען די האנדווערקער-ארגאניזאציע און דערפיהרען איהר צו איהר געהעריגער הויך, אויף וועלכע זי ברויך שטעהן. די יעצטיגע נייע אנפיהרערשאפט פון קלוב בעשטעהט נישט פון קיין פערוואלטונג, ווי ס'איז געווען פריהער, נאר זי בילדעט מיט זיך א אויספיהר-ארגאן, וועלכער האט אויף זיך גענומען די אויפגאבע צו בעזייטיגען אלע דעפעקטען און ארויספיהרען די אינסטיטוציע א גאנצע, א נישט בעריהרטע אויפ'ן שליאך פון געזעלשאפטליכען פאדער-גרונד, וואו מ'זאל איהר מעהר ארויסזעהן און זיך מעהר אויפמערקזאמער צוהערען צו אימפולסיווען ריטם.

די יעצטיגע אנפיהרערשאפט וויל און שטרעבט, אז דער האנדווערקער-קלוב זאל זיין מוטער-ראל נישט אויפגעבען, נאר זאל בלייבען דער צענטר פון אלע פעראיינען, סעקציעס און בראנזשעס, וועלכע זאלען זיך ארום איהם קאנצענטרירען און זיין צו איהם צוגעבונדען מיט שוועבדער פעדים, ווייל אלץ איז אויפגעוואקסען און ערצויגען געווארען אין קלוב, וואס איז געווען

אלעמענס היים און נעסט, און וואס מוז אויך אזוי אויף ווייטער פערבלייבען. די דאזיגע אריענטאציע איז קלאר, לאגיש און שכל-הישר'דיג. און דעריבער איז א זיכערע זאך, אז יעדער אויפריכטיגער און איבערגעגעבענער האנדווערקער וועט בעגריסען די אויפלעבונג'ס-אקציע פון דער איצטיגער נייער קלוב-לייטונג. און, אנערקענענדיג פאר ריכטיג און אמת דעם פערלאנג, אז דער קלוב זאל ווידער אויפגעלעבט ווערען און פערנעמען זיין געהעריגע שטעלונג אין דער געזעלשאפט — וועט ער זיך געוויס איינשליסען אין זיין האנדווערקער-ארגאניזאציע, פעראורטיילענדיג דאס בלייבען מבחוץ, אויסער דעם קלוב. אלס פערברעך געגען זיינע אייגענע פריוואטע אינטערעסען און אלס אטענטאט אויף דער אינסטיטוציע, וועלכע צעהלט אונצעהליגע קאלאסאלע פערדינסטען אויף אלע געביעטען פון געזעלשאפטליכע אקטיוויטעט פאר דעם יודישען האנדווערקער פאר דער צייט פון איהר עקזיסטענץ.

ס'האלט בעזונדערס כדאי געווען צו הערען די מיינונגען פון די איצטיגע קלוב-אנפיהרערשאפט, ווי אזוי זי שטעלט זיך פאר די ציעלען און פלאנען אין צוזאמענהאנג מיט'ן אויפלעבען די האנדווערקער-ארגאניזאציע. און נישט ווייניגער וויכטיג וואלט אויך געווען צו הערען די מיינונגען פון סתם יודישע האנדווערקער, וועלכע האבען א פאזיטיווע און ערנסטע בעציהונג צום קלוב און זענען פעראינטערעסירט אין דעם גוט'ס פון דער האנדווערקער-אינסטיטוציע.

א ראדאמער.

דער ערציהונג'ס-אנשטאלט פאר ארימע שוצלאזע קינדער אין אונזער שטאדט.

ביי דער גאנצער אבגעשטאנענקייט און אפאטיע, וואס האט בעהערשט אלע ווינקעלעך פון אונזער געזעלשאפטליכען לעבען אין ראדאם, רייסט זיך ווען-ניט-ווען א דורך פון ערגיץ-וואו א ליכטיגער שטראהל, וואס צייגט, אז נאך איז נישט ביי אונז אלעס אבגעשטאנען און אז ס'געפינען זיך נאך יחידים, מיט א מענשליך-ווארים הארץ, וואס זענען נאך בכח זיך דורכצונעמען מיט פרעמדע פיין און לייד.

אמת, דאס זענען טאקע יחידים, איינציגע געצעהלטע מענשען, אבער זייער טהעטיגקייט אויפ'ן געזעלשאפטליכען באדען און די רעזולטאטען פון זייער אפפערוויליגער און אנגעשטרענגטער ארבייט איז א עד חי, אז די מענשען טהוען א גרויסע זאך פאר דער-טובה פון כלל און ס'איז באמת צו בעוואונדערן זייער ענערגיע און אויסדויער-קראפט.

שטעהען טאקע נישט אן די דאזיגע יחידים אין זייער אידעאלער ארבייט, קעמפפענדיג מיט שווערע פאטאלע בעדינגונגען און נאך מעהר האלטען זיי מלחמה מיט דער פערגליווערטער אפאטיע פון אונזער היימיש יודישע געזעלשאפט, וואס שאצט, לײדער, נישט אב די קאלאסאלע בעדייטונג פון זייער ארבייט און די גלענצענדע רעזולטאטען וואס קומען נאך אלס קאנסעקווענץ.

א קעגען וואס איז דאס צו רייד געקומען? — מיר מיינען דאס איצטיגע מאהל זיך אבצושטעלען און ווענדען אונזער אויפמערקזאמקייט אויף א שטילע, בעשיידענע אינסטיטוציע, וואס עקזיסטירט אין ראדאם פון יאהר 1914. די אינסטיטוציע טראגט דעם נאמען ערציהונגס אנשטאלט פאר קינדער (חנוך-ילדים, דלוגא 11), אבער זעלטען ווער ווייסען אונזערע ראדאמער יודישע בירגער וואס די דאזיגע אינסטיטוציע טהוט-אויף און אין וואס דריקען זיך אויס איהרע אייגענטליכע אויפגאבען.

דאס לעצטע האלטען מיר פאר דער גרעסטער עוולה, פאר'ן גרעסטען אומרעכט, ווייל אריינקומענדיג אין די פיער ווענד פון דאזיגען אנשטאלט אויף א קורצען בעזוך וויקעלט זיך פונאנדער א בילד פון גראנדיעזע שעפפערישע לייסטונגען. דאס בילד ווירקט ריהרענד און מאכט דעם שטארקסטען איינדרוק.

און ווירקליך קאן מען נישט בלייבען גלייכגילטיג ווען פאר די אויגען פון בעזוכער, בצווייזען זיך בערך קנאפע 100 יונגיטשקע קינדערלעך, מיידעלעך פון ארימסטען קלאס, וואס א שטיקעל טרוקען ברויט איז פאר זיי א לוקסוס. פון א קליידעלע, און ערציהונג איז קיין רייד נישטא. א טייל פון זיי זענען קיילעכדיגע יתומים לעך און א גרויסער טהייל קינדער—פון די ארימע בוידעמ'ס און קעלערס, וואו טאטע-מאמע זענען קיינמאהל אין דער היים נישטא. דער טאג טרייבט זיי ארויס און די נאכט יאגט זיי אריין. דער טאטע איז א טרעגער, טראגט אויף זיין געבראכענעם רוקען שווערע לאסטען פאר א פאר גראשענס פערדיענסט; די מאמע הערט אויסגעפרוירען אויפן מארק, שלעפט זיך אויף יארידים און קומט אחיים מיט ריסוק איברים, וואו זי טרעפט איהרע יונגע עופה לעך פערשמאכט, פערהונגערט, פערפרוירען, פערקרענקט, אויסגעבלייכט אהן א טראפען בלוט אויפ'ן פנימ על.

פאר אט די יונגיטשקע, אומשולדיגע קינדערלעך איז דער דערמאנטער ערציהונג'ס-אנשטאלט געשאפען געווארען. דאָרט האבען זיי א היים. א זארגפעלטיגע השגחה און א ווארים-מוטערליכע האנד געהט אום מיט זיי און גיעט זיך מיט זיי אן ווי מיט אייגענע

שמחה הערץ.

אויגען...

(סקיצע.)

ווען איהר עפענט די טהיר פון מיין פריינד'ס צימער, באגעגנען אייך אויפ'ן ערשטען בליק צוויי גרויסע אויגען, צוויי מילד-אויפגעצייכענטע אויגען, וואס הענגען אויף דער וואנד איינגעראמט אין א בילד. זיי שטעקען אין דער וואנד און קוקען אראב גלייך צו דער טהיר, ווי זיי וואלטען פון דארטען ווייטען אויסגעווארט.

וואסערע אויגען! איהר האט נאך געוויס אזעלכע ניט געזעהען: שווארצע, מיט האלב אראבגעלאזטע אפלען, ווי צעשויבערט אויסגעשפרייטע פיגעל-פליגעל, האלב פערשלאסענע מיט א דורכזעהבארע רואיגקייט אין זיי פון א שמים-איינגעשטילטען טייך, וואס פערהאנגען מיט א גלעזערנע בריק.

אויגען, אפילו איצט זעה איך זיי...

ווייל מיין פריינד איז דעמאלט אין שטוב נישט געווען, איז מיר אויסגעקומען איינער אליין אין צימער צו בלייבען מיט די צוויי „טויט-לעבעדיגע" אויגען, וואס האבען יעדען שבור מיינעם ווי נאכגעשפירט און יעדע בעוועגונג מיינע ווי אויפגעכאפט.

ווייל אומבעקוועם איז אייך, ווען פרעמדע אויגען געהען ווי אייער שאטען נאך אייך, איז מיט מיר דעמאלט אייך דאס זעלבע געשעהן. איז ווען איך האב געפרובט א בוך לעזען, האבען זיך די „צוויי אויגען" אין איהם איינגערעכט און מיך פערשטעלט די ווערטער. האט זיך מיר דאס בוך פון דער האנד ארויסגעגליטשט, און מיין בליק, ווי נאך ווערמען טריט ביי טויט גייענדיג, איז געפאלען אויפ'ן בילד מיט די צוויי פערקוקטע אויגען.

וואסערע אויגען!

דאכט זיך, זיי האבען קיינמאל נישט געוויינט. דאכט זיך, זיי האבען קיינמאל נישט געלאכט. וואלסט געזאגט, אז דאס זענען צוויי גלאנציגע שטיינער, וואס צוזאמענגעקלעבט פון פערפרוירענע מענשען-טרערען.

וואס מעהר איך האב געפרובט איינקוקען זיך אין זיי אלץ מעהר זענען זיי צוגעטרעטען צו מיר, אלץ מעהר ריידעוודיגער איז זייער אויסדרוק געווארען.

אט וואס זיי האבען מיר דערצעהלט:

„איך דאכט זיך אויס פאר אייך פרעמד צו זיין. איז עס דען אמת? כמעט יעדען טאג, נאך א סטודענט זייענדיג, האט איהר מיך אויפ'ן אפעראציאנס-טיש אין פראסעקטאריום געזעהען. איהר האט ביי מיר אפט געשניטען און אייער פריינד—מיין קאפ. אט שטייט ער דא אויפ'ן טיש דער שארבען מיינער, קוקט איהם אן און דערמאנט אייך. דאס האט אייער פריינד מיך פון קאפ ארויסגעגנב'עט און אויף דער וואנד אויפגעהאנגען צו קוקען אין מיין אייגענעם טויט אריין. איהר, וואס האט אויף מיין קערפער געלערענט און דאקטוירים געווארען, פארוואס לאזט איהר מיך אזוי לאנג שטארבען. מיט מיין לעבען, מיט מיין טויט אייך מענשען געדינט און ווען רעכענט איהר מיר שוין רוהה צוגעבען?"

א ווילד געלעכטער האט קלינגענדיג אויסגעפולט מיין געהער און א האגעל פון טרערען האט אבגעצוואגען מיין פנים.

א ליגען! די אויגען אויף דער וואנד האבען נישט געוויינט און נישט געלאכט. נאך א לאנגען טיפען שלאף, ווען

קינדער. ס'איז נאָר אַ שאָד, באמת אַ גרויסער שאָד, וואָס אונזערע פּאַטענ־טירטע כלל־טהוער פערגינען זיך נישט צו מאַכען אַ מאָהל אַ שפּאַציר אין דער דאָזיגער קינדער־היים. זיי וואָלטען זיך בלי־ספק פערשעמט, וואָס זיי ווייזען אַרויס אַזוי ווייניג אינטערעס פאַר אָט דער זעהר נוצליכער אינסטיטוציע. אזאַ שפּאַציר וואָלטען זיך געמעגט פערגי־נען אַלע ראַדאָמער יודישע בירגער. זיי וואָלטען זיך מיט פערגעניגען צוגע־קוקט צום זויבערע, געררוימען און בע־קוועמען לאָקאַל. וואו די יונגע מיידלעך זיצען אָבגעוואַשענע, ריין, אויסגעקעמט, אָבגעבאָדען מיט ציכטיג־ריינע קליידע־לעך; ווי נעבען זיי שטעהען לעהרער און לעהרערינס און לערנען מיט זיי שרייבען און ליינען יודיש, העברעאיש און פּויליש; ווי מען לערענט מיט די דאָזיגע אָרימע, שוצלאָזע קינדער עברי, ברכה און דאַוונען. ס'וואָלט זיי אָדום־גענומען אַ נחת־רוח צוקוקענדיג, ווי אָרימע קינדער דערקוויקען זיך זייערע אויסגעהונגערטע גופים'לעך מיט אַ געש־מאַקען וואַרימען מיטאָג און ווי זיי זינגען און טאַנצען. און איבערהויפּט וואָס פאַר אַ מענשליכע ערציהונג זיי ווערט גע־געבען.

אזאַ אינסטיטוציע האָט פאַר אונזער שטאָדט געברויכט זיין אַ צירונג און ציהען אויף זיך די אַלגעמיינע אויפ־מערקזאמקייט. וואָס וואָלט פון אַזעלכע קינדער אויפגעוואַקסען. ווען נישט דער דאָזיגער אַנשטאַלט. וואָס פאַר אַ טרוי־ריגער גורל וואָלט דאַן די דאָזיגע אָרימע מיידלעך ערוואַרט! אַזעלכע קינ־דער וואָלטען זיך דאַן געברויכט אַרומ־וואַלגערען און אַרומבלאָנקען אויפ'ן ברוק און אויסוואַקסען אַלס די קינדער פון גאַס. ווערענדיג סוף כל סוף גע־פאַנגען אין די אָרעמס פון דעמאָראַלי־זאַציע, הילפּ'לאָזיגקייט און ענטאַר־טונג.

ס'וועט קיין גוזמא נישט זיין, ווען מיר וועלען דעם דאָזיגען אַנשטאַלט צושרייבען די ראָל פון פּרויען־שוץ, אַ אויפגאַבע אַזעלכע, וואָס יעדער איינער פערשטעהט און פיהלט איהר וויכטיג־קייט און נויטיגקייט.

אונזער שטאָדט איז דער דאָזיגער אינסטיטוציע שולדיג אַ גרויסען חוב און זי דאַרף דעם חוב אונבעדינגט דעקען. יעדער איינער דאַרף זיך פערפליכטען אַ געוויסען חודש'ליכען שטייער און דאָס מיט דאַנק אָנצונעהמען, ווייל ס'איז באמת נישטאָ קיין פינאַנ־סיעלע מיטלען מיט וואָס דעם אַנ־שטאַלט אויסצוהאַלטען. די פרויען ביי וועלכע דער אַנשטאַלט איז זייער אידעאַל שטרעבען אָן זייערע אַלע כחות נישט צולאָזען די אינסטיטוציע אונ־טערגעהן, אָבער זיי ווערען מיעד און ענטוישט פון דער קאַלטער בעציהונג פון דער יודישער געזעלשאַפט. פיל מיה גיבען זיי אַוועק און אַ סך שעה'ן אין טאָג פערברענגען זיי אין דאָזיגען אַנשטאַלט און בעזאָרגען אַלעס אין דער בעסטער אָרדנונג. אָבער ווי זאָגט די וועלט אַ וואָרט: „איין שוואַלב קאָן קיין זומער נישט מאַכען”, זיי זענען דאָך פאַרט נישט מעהר ווי עטליכע פרויען, מעגען זיי זיין דורכגעדרונגען מיט'ן בעסטען ווילען און אידעאַלישע בעציהונג, וועלען זיי דאָך אָהן דער מיטהילף פון דרויסען געצווינגען זיין אָבצושטעהען פון דער אַרבייט און ליידען וועט נישט קיינער, נאָר די קליינע אָרימע אומשולדיגע קינדערלעך.

אויף ווי ווייט די פינאַנסען זעהען אויס קאָן אילוסטרירען דער פאַקט, וואָס כדי צו בעקליידען די נאַקעטע קינדער מיט וואַרימע וועש אויף ווינ־טער האָבען די פרויען, וועלכע פיה־רען אָן מיט דעם אַנשטאַלט, געמוזט אַליין זיך אַרויסלאָזען איבער דער שטאָדט און צונויפזאַמלען קליידעלעך. וועש אין דער פאָרם פון נדבות, און נאָך טרויריגער איז, וואָס נאָך דער גאַנ־צער זאַמלונג איז דער רעזולטאַט אַזעל־כער, אַז ס'איז פּשוט אַ שאַנדע צו דערצעהלען, פיל ראַדאָמער יודישע אָנגעזעהענע בעלי־הבית'טעס האָבען זיך נישט געשעמט צו שענקען איבער־געגאַנגענע, מינדערוואַרטיגע קליידעלעך און אַ טייל האָבען זאָגאַר יוצא געווען מיט אַ שמאַטע.

נישט איינמאָהל איז שוין געשטאַנען די פראַגע וועגען שליסען דעם אַנ־שטאַלט צוליב מאַנגעל אין געלד־מיט־לען, נאָר אַ דאַנק די פאַר געצעהלטע יודישע פרויען עקזיסטירט די אינסטי־טוציע ווייטער, אָבער זי ראַנגעלט זיך מיט מסירות נפש גובר צו זיין די שווע־רע קריטישע בעדינגונגען. אויב די שטאָדט וועט נישט צו־הילף קומען ווע־לען די פאָלגען זיין פאַטאַלע און קנאַ־פע הונדערט קינדער, יונגע מיידלעך פון 5—6 7—8 10—12 יאָהר וועלען פאַלען קרבנות און אַרויסגעוואָרפען ווערען אויפ'ן ברוק.

פון חודש'ליכע „סקלאַדקעס” פליסט איין אַ „סומע” פון 60 זל, ס'איז פשוט אַ חרפה אויסצוזאָגען, די גמינע־סוב־סידיע אַזש פון 200 זל. פון איינציגע יאָהר איז נאָך נישט צויסגעצאָהלט גע־וואָרען. די קליינע סובסידיע פון מאַ־גיסטראַט און די עטליכע דאָלאַר פון די ראַדאָמער לאַנד'ס־לייט פון אַמע־ריקאַ, וואָס ווערט צוגעשיקט אַ מאָהל פון צייט־צו־צייט קאָן דעם בודזשעט נישט דעקען. ס'בלייבט נישט מעהר, ווי דער איינציגער אויסוועג, ווי די גאַנצע שטאָדט זאָל בייטראָגען אַ חודש־ליכען אָבצאָהל, היפּיל איינער וועט גע־פינען פאַר מעגליך, נאָר דאָס איינצ־מיטעל קאָן ראַטעווען דעם אַנשטאַלט, וואָס איז די היים פון קרוב 100 אָרי־מע, שוצלאָזע קינדער. זאָל זיך יעדער איינער נעמען דאָס גוט אין זכרון און האַלטען עס פאַר אַ הייליגען חוב.

דער צוזאַמענשטעל פון דער פער־וואַלטונג פערדיענט די פולסטע אכטונג און זייערע נעמען איז בעזונדערס וויכ־טיג אויסצורעכענען. דאָס זענען די פרויען: מיטעלשטיין (פּרעזעסין). ב. טענענבוים (קאַסירערין), קאָאָרדנער (סעקרעטאַרין) און די פערוואַלטונגס־מיטגלידער פרויען: גאָלדבלום, הוואַס, שפעלמאַן, לאַסטמאַן, בלומאַן, קאַדי־שעוויטש, לעהרן (ביידע פרויען פון די דאָקטוירים קאַדישעוויטש און לעווין) זאַלצבערג, האַמערשטיין.

די אָפּפערוויליגע, איבערגעגעבענע און מיהפולע אַרבייט פון די דאָזיגע פרויען דאַרף זיין אַ מוסטערהאַפטער אַ ביישפּיל פאַר פיל אַנדערע ראַדאָמער יודישע פרויען.

ס'איז בעזונדערס כדאי צו דערמאָ־נען די פערוואַלטערין פון דעם אַנ־שטאַלט, פרל. פינקעלשטיין, וועלכע ער־ציהט די קינדער מיט אַזאַ זאָרגפעל־טיגקייט און מיטעלעדליכע צאַרטקייט, אַז ס'איז פּשוט צובעווינדערען. די עלענדע, פערהאָגעלטע קינדערלעך גע־פינען ביי איהר אַ טרייסט, שוץ און אַ וואַרים מיטפיהלענדיג האַרץ.

ב. צווייג.

כ'האָב מיין בליק געווענדעט צום בילד האָבען זיי פון דאָרטען אַרויסגעקוקט ווי פריהער, האַלב־פערלאָשענע, מיט האַלב־אַראָפּגעפאַלענע אָפּלען, מיט אַ רואיגקייט אין זיי פון אַ איינגעוויגטען וואַסער.

איך ווייס נישט וואָס מיט מיר איז דאַמאָלט געשעהען. איך האָב בלויז געפיהלט בעוועגונגען פון מיינע הענד און פון די צוויי „געפאַנגענע” אויגען איז קיין שפּור נישט געבליבען. — יאָ, דאָס האָב איך געטהון, מיט די פינס־טען האָב איך דאָס בילד צושעדיגט און די „אויגען” פון איהם בעפרייט — האָב איך צומאָרגענס רואיג געענט־פערט מיין פריינד.

און מיר זענען זיך צעגאַנגען.

מיר האָט באַנג געטהון איבער מיין טהאַט, צו וואָס האָט עס מיר גענוצט, אַז מיין פריינד זאָל האָבען אויף מיר אַ בייז האַרץ; איך האָב דאָך צושטערט דאָס ווערק, וואָס דאָס בעסטע פון זיין מאָלערישען טאַלאַנט; איך האָב דאָך פון זיין פנים די רואיגקייט אַוועקגע־רויבט. די „אויגען” פלעגען איהם בע־רואיגען ווי מיט טויזענד ליבליכע הענד, זיי פלעגען איהם כח געבען געבען צו שאַפען און טרייסטען אַנדע־רע.

און איך? איז דען שעהן צו געהן אין די גאַסען און קוקען יענעם אין די אויגען אַריין, ווי ער וואָלט ביי מיר עטוואָס צוגע'גנב'ט. יאָ, אַנ'אויגען־זוכער בין איך דעמאָלט געוואָרען, מיט אַנ'פאַרשענדיגען בליק האָב איך גע־מאָסטען די גאַסען און געגייט יעדען דורכגעהער מיט די אויגען זיך צו קרייצען, טאָמער... טאָמער וועל איך הערען דעם זעלבען אויגען־קלאַנג, וואָס ביי מיין פריינד אין צימער.

ביז...

אַ הערבסטיגער פריהמאָרגען איז עס געווען, ס'האָט שטאַרק געגראָהט און די העהנער האָבען שוין מיט זייערע צום הימעל לאַנג־אויפגעשטרעקטע העלזער גערופען צו זיך דעם טאָג. אַ קאַלטער רעגען האָט העזה'דיג ביי מיר אין פענסטער געקלאַפּט, ווי ער וואָלט מיט אַ שליחות צו מיר געקומען. באַלד האָבען זיך דערהערט לויפענדיגע טריט, טריט פון אַרבייטער, ווען די פאַב־ריק סירענעס האָבען אַראָפּגעשליידערט פון זייערע פוילע געלעגערס און אַרויסגעטריבען פון זייערע הייזער צו דער טאָג־טעגליכער אַרבייט, זענען זיי מחנות'ווייז ווי מוראַשקעס געצויגען

דער ראדאמער אלמן און זיין ווארשאווער דאמע.

פון די ראדאמער מעשה'לעך.

דער פארשוין פון אונזער היינטיגער געשיכטע איז א 40-יעהריגער אלמן, א דייכער סוחר, וועלכער האט פון זיין ערשט ווייב 4 קינדערלעך און א פיינע בעל-הבית'ישקייט.

פ. וו. דער אלמן איז געווען צוויי יאהר אהן א ווייב. בעקאנטע און קרובים האבען איהם אפילו גערעדט פערשידענע שדוכים, מיט אידעלע פרויען, וואס זאלען נישט האבען די בעקאנטע „מעלות" פון די שטיפמאמעס, און זאגען אויך בעהאלטענט אין די מעגליכקייטען פון א תל-מאכען דאס פערגעגען איז ער דאך א מענש, וואס איז אנגעשטעקט מיט „מאדערניזם" און די ראדאמער פרייליינס און ווייבלעך זענען איהם נישט געווען „צום הארצען" און ער האט גענומען זוכען אזא איינע, מיט וועלכער מ'זאל זיך „קענען ווייזען" אין געזעלשאפט. אזא איינע מעג זיין אפילו אהן נדן.

זייענדיג אין ווארשא אין געשעפטליכע אנגעלעגענהייטען, איז איהם געפאלען אין אויג אן'עכטע „ווארשאווי'אנקע". ער האט זיך מיט איהר באלד בעקענט, געפאהרען אין א טאקסי אין טעאטער אריין און דער אלמער מיט דעם יונגען חשק האט זיך אין איהר פערליבט ביז איבער די אויערען. ער האט זי איינגעלאדען קיין ראדאם. זי איז אהערגעקומען אינקאגנימא, זיך דא בעקענט מיט זיין פערמעגען, מיט זיין וואוינונג און קינדער. אויף זיין פראגע וועגען דעם איינדרוק, וואס איהר דיסקרעטע וויזיט אין ראדאם האט אויף איהר געמאכט, האט זי געזאגט, אז הגם זי האט קיינמאל זיך נישט פארגעשטעלט חתונה צו האבען פאר אן אלמן מיט קינדער, בעשטעהט זי דאך מיט איהם חתונה-צוהאבען, ווייל זי שעצט שטארק דעם „איידעלען מענש".

וואס זי זעהט אין ראדאם. צו די יונגעלייטלעך, די שוויצערס, האט זי עפעס וועניג צוטרוי. ער איז געווען אין זיבעטען הימעל. יום-טובים-צייט היי-יאהר איז פארגעקומען זייער חתונה.

צומארגענס נאך דער חופה האבען זיך ביי אונזער העלד דערוועקט פערשידענע ספקות וועגען דער פערגאנגענהייט פון זיין ווייבעל... אבער וואס איז א פערליבטער מאן נישט מוחל א פרוי? מען איז דאך עפעס מאדערנע מענשען. מיט צוויי חדשים צוריק האט דאס יונגע ווייבעלע גענומען טענה'ן: זאקאפאנע, יעדעס יאהר נאך סוכות פאהרט זי קיין זאקאפאנע. פערשטעהט זיך, אז דער מאן האט דערויף מסכים געווען בפרט ווען דארט וועט דעמאלט אויך פערברענגען איהר פעטער, דער גאנצער אפוטרופס איהרער ביז זייער חתונה. ער, דער פעטער וועט אויף איהר שוין אכטונג געבען.

צו דעם צוועק האט דער מאן זי אויסגעפוצט אין טייערע קליידער, פוטערס און טייערען טריקא זי בעהאנגען מיט צירונג און מיט עטליכע טויזענד גילדען אין דער קעשענע זי משלח געווען אויף וואקאציעס קיין זאקאפאנע. פון וועג האט דאס יונגע ווייבעל טעלעגראפירט דעם מאן, אז זי איז שרעקליך פערצווייפעלט, מען האט איהר צוגע'גנב'עט דאס געלד און דאס צירונג. זי וועט דאס נישט איבערהאלטען, זי וועט זיך דאס לעבען נעמען... געוויס קען מען א יונג, שעהן ווייבעלע נישט לאזען אין פערצווייפלונג, ער איז שנעל אריינגעפאהרען צו איהר קיין זאקאפאנע. איבערגעלאזט נייע טויזענטערס אין די טרעהרען זי אפגעווישט מיט-ניי צירונג.

אין א חודש ארום טראכט דאס ווייבעל נאך נישט פון צורקקומען. נאך בעסער ער בעקומט א טעלעגראמע פון זאקאפאט, אז מיט זיין ווייבעל איז דארט געשעהען אן אומגליק. פון וואנען קומט זי קיין זאקאפאט? אבער ווען עס שמעקט מיט א צרה, טאר מען נישט קלערען.

ער איז מיט א שנעל-צוג געפאהרען קיין זאקאפאט. דארט האט איהם דאס ווייבעל מיט טרעהרען דערצעהלט, אז איז'ן פערלאנג פון פעטער, איז זי מיט איהם מיטגעפאהרען קיין זאקאפאט. דארט האט ער זיך געלאזט פערנארען פון דער רולעטקע און פערשפילט זייגע 10 טויזענד דאלאר, און כדי זיך צו ראטעווען, האט זי איהם געבארגט איהר געלד און צירונג, וואס ער האט אויך גע'פטר'ט. איצט זענען זיי ביידע, זי דאס זיסע ווייבעלע און איהר פעטער, אין דער קלעם, זי שרעקט זיך. אז דער פעטער זאל זיך נישט דאס לעבען נעמען, על-כן בעט זי דעם מאן, אז ער זאל אפראטעווען צוויי נפשות, כפשוטו'ל דעם פעטער, וועלכען עס איז נויטיג מינדעסטענס 5 טויזענד דאלאר.

פערשטעהט זיך, אז דעם ראדאמער סוחר וו. איז די מעשה נישט געפעלען ער האט קודם כל קיין געלד נישט געגעבען, ער האט געמאכט א חקירה ודרישה און פעסטגעשטעלט, אז די דראמעס פון די „גנבה אויף דער באהן", די רולעטקע און דער פעטער אין נישט מעהר און נישט וועניגער, ווי א לינקע ליבע פון זיין ווייבעל מיט איהר כלומר'שטן פעטער, מיט וועלכען זי לעבט שוין יאהרענלאנג און ביידע האבען אויף זייער געוויסען שוין מעהר ווי איין צובראכען הארץ, ווייל איהר ספעציאליטעט איז נאר צו פאנגען ענערגישע הערצער און פון זיי אויסציהען דעם דם-התמצית.

דער אלמן איז אן'אפגעטרייטענער: ער שטעלט זיך מיט דער גאנצער געשיכטע און פיזיש אונטערהאנדלונגען מיט דעם „פעטער" פון זיין „ווייבעל" מכח א גט. הערען דעם זענען שוין פארגעקומען איינעגע צוזאמענטרעפונגען ביי א ראדאמער מורה הוראה. מען דינגט זיך נאר וועגען דער ענטשעדיגונגס-סומע, וואס דאס פיקאנטע ווייבעל וויל פאר איהר „צובראכען לעבען" ...טע.

דאס בעסטע שפייזע-פעטס

צום

בראטען, פרעגלען און באקען

איז „פאטאקאל"

די בעסטע

פלאנצען-פוטער

„פאטאקאנא"

דאס בעסטע

שפייז-אייל

„פאטאק"

אלץ אונטער דער שטרענגער השגחה פון דעם צעדיגער ראבינאט.

איבער פעלדער און וועגען צו די פרעסערישע מאשינען אין די חיילען, וואס שלינגען איין אין זייערע פיסקעס דורות'לאנגע ארבייטער-ארמעען, באלד באלד—א געלויפעריי, א פייפעריי פון אלע זייטען; דאס לעבען האט זיך אויפגעוועקט און איז ווי א טיגער אריינגעלאפען אין די ברייטע, גרויסע גאסען-ארענע...

וואס נאר שטיל געווען, שוין ווידער א טומעל.—ווער מאכט זיי דען די מענשען אזוי שנעל לויפען, ווער יאגט זיי דען, ווער? — — — — — — — — — —

קעגען מיין פענסטער איז א אומגליק געשעהען. אויף די רושטאוואניעס האט זיך אן'ארבייטער אויסגעגלישט און איז א טויטער אויף דר'ערד געפאלען.—ווער איז דען איהם שולדיג-האבען מענשען צווישען זיך גערעדט.

איך האב זיך אויך צוגעשטיפט צום טויטען, ביז... כ'האב דערזעהען: צוויי האלב-פערלאשענע אויגען, מיט האלב-אראפגעלאזטע אפלען מיט א רואיגקייט אין זיי פון א שטום פערשטומטען טייך.

פארנאכט יענעם טאג האט זיך א גרויסער עולם ארבייטער פערזאמעלט און געפאדערט לעבענס-פערזיכערונגען פאר זייערע פאמיליעס אין פאל פון זייער טויט. האט עס דערהערט דער מענשליכער קאפ-שארבען, וואס ביי מיר אויפ'ן טיש, און זיך שפאטיש צעלאכט.

איז עס דען ניט דאס זעלבע געלעכטער, וואס א מאל אין מיין פריינד'ס צימער, ווען ס'האבען דארט געהאנגען צוויי שווארצע אויגען מיט האלב-אראפגעפאלענע אפלען ווי צעשויבערט-אויסגעשפרייטע פויגעל-פליגעל, האלב פערלאשענע מיט א דורכזעהבארע רואיגקייט אין זיי פון א שטום פערשוויגענעם טייך, וואס בעדעקט מיט א גלעזערנע בריק?

אויגען! אפילו איצט זעה איך זיי, די גלאנציגע שטיינער, וואס צוזאמענגעקלעבט פון פערפרוירענע מענשען-טרערען.

ווילנא.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

קאנסערווען-פאבריק אין ראדאם.

קיין ראדאם איז די טעג געקומען פון ווין א דעלעגאציע פון דער פירמע „אונטערנאציאנאלער פלייש-הורט", וועלכע האט אונטערגעהאנדעלט מיט דער שטאדט-פערוואלטונג מכח אויפבויען ביים שטאדטישען שחט-הויז א פאבריק פון פלייש קאנסערווען.

די אונטערהאנדלונגען האבען פארלויפיג קיין פאזיטיווע רעזולטאטען נישט געגעבען.

די בעוויסטע יודישע שריפטשטעלערין רחל פייגענבערג אין ראדאם.

קירצליך קומט קיין ראדאם די בעריהמטע יודישע שריפטשטעלערין רחל פייגענבערג. זי וועט האלטען א רעפעראט אויף א זעהר אינטערעסאנטע טעמע.

שוין פון א לענגערע צייט מאכט די שריפטשטעלערין א טורנע איבער פערשידענע שטעדט און שטעדטלעך פון דער פוילישער פראווינץ און איבעראל ווערט זי אויפגענומען מיט גרויס כבוד. ס'איז דעריבער קיין ספק נישט, אז אויך אונזער שטאדט וועט וויסען, ווי געהעריג אבצושאצען איהר בעזוך און זי ענטפאנגען בסבר פנים יפות.

אנגעהויבען זיך די קאנטראל פון די האנדווערקער-ווארשטאטען.

די איינגעשטעלטע, וועלכע האבען זייערע ווארשטאטען נישט רעגיסטרירט וועלען בעשטראפט ווערען! — אייל זיך צו רעגיסטרירען ווי לאנג דער קאנטראלער איז ביי אייך נישט געוועזען.

אנ'ערך 2 יאהר, ווי דער האנדווערקער-קלוב אין ראדאם האט געפיהרט א שטארקע אגיטאציע און אויפקלערונג'ס-ארבייט אין שריפט און אין ווארט, נישע קארגענדיג קיין צייט און געלד, וועגען די פעראָרדנונג צו רעגיסטרירען די ווארשטאטען אין צוואנגסמעסיגען וועג מיט'ן פערעפענטליכטען צייכען.

צום בעדויערן אבער, מוזען מיר פעסטשטעלען, אז טראץ אלעם האבען זיך פערעגיסטרירט א אומבעדייטענדע טייל פון די, וואס פיהרען זעלבסטשטענדיגע ווארשטאטען און דערמיט ברענגען זיי שאדען סיי זיך זעלבסט, ווי די רעפרעזענטאנץ פון די האנדווערקער אין די האנדווערקער-קאמער, וועלכע דארף אין די נאהנטסטע צייט געשאפען ווערען.

עס ווייזט אויס, אז בלויז אויפקלערונג'ס-ארבייט און ווארנונגען סיי פון אינסטיטוציעס האנדווערקערישע, ווי פון די מלוכה-ארגאנען און מאגיסטראטען האבען ווייניג געווירקט אזוי, אז נאך די לעצטע טערמינען פיהרט שוין די געהעריגע מאכט-ארגאנען (די סטאראסטוועס) די קאנטראל פון די ווארשטאטען אין דער ראדאמער פראווינץ און שטראפען ווערען שוין אויפגעלייגט.

דעריבער ווארענען מיר ביי דער געלעגענהייט די אינהאבער פון האנדווערקערישע ווארשטאטען, אז זיי זאלען נאך אין פערלויף פון די נאהנטסטע טעג זעהן צו פערעגיסטרירען, איידער עס קומט די קאנטראל אין שטוב אריין.

נאכמעהר, יעצט, ווען עס איז ארויס א יוגאב-פעראָרדנונג פון דער מאכט, אז עס דארפען זיך פערעגיסטרירען אפילו די ווארשטאטען, וואס זענען נישט אויסגערעכענט אין ארט. 142 פון צעכן געזעץ.

גענויע אינפארמאציעס ווערען געגעבען אין סעקרעטאריאט פון ה.-קלוב וואל 59 יעדען טאג פון 7-10 אין אבענד חוץ שבת.

סעקר. ש. סטראזשינסקי.

מאסקען-באל לטובת צוויי וויכטיגע אינסטיטוציעס.

אין דער נעכסטער וואך קומט פאר אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי" א מאסקען-באל. די הכנסה פון באל איז בעשטימט פאר די ראדאמער אינסטיטוציעס „חנוך ילדים" און פאר'ן אקאדעמישען פערבאנד „אאוקסיליום אקאדעמיקום יודאיקום".

די ביידע וויכטיגע אינסטיטוציעס פיהרען דורך בשותפות דעם באל און ס'איז צו האפען, אז די יודישע געזעלשאפט אין ראדאם וועט דעם באל ווארים אונטערשטיצען. דער גוטער מאטעריעלער ערפאלג פון באל קאן פיל ארויסהעלפען ביידע יודישע אינסטיטוציעס פון זייער קריטישע מצב אין דערפאר לייגען ביידע גרויסע האפנונגען, אז די שטאדט וועט גוט פערשטעהן דעם צוועק פון דער דאזיגער פעראנשטאלטונג, קומענדיג אין א גרויסע צאהל בעזוכען דעם באל, וואו אויסער געניסען פון דער פערוויילונג, וועט יעדער בעזוכער גלייכצייטיג זיין בעטייליגט אין דער אונטערשטיצונג'ס-אקציע און העלפען ביידע אינסטיטוציעס פארזעצען זייער נוצליכער און נויטווענדיגער עקזיסטענץ.

מיר ווילען פערשטעהן, אז דא איז נישט נויטיג קיין גרויסע אגיטאציע מחמת דער צוועק פון דער פעראנשטאלטונג רעדט שוין גענוג פאר זיך אליין. יעדער איינער וועט פערשטעהן, אז אזוי „חנוך ילדים", וועלכע ערציהט ארימע קינדער און האלט זיי אויס מיט עסען, קליידונג און לעהרע, ווי „אאוקסיליום אקאדעמיקום יודאיקום", וועלכע שטיצט ארימע סטודענטען — אז ביידע פערדיענען די ווארימסטע בעציהונג און אונטערגעשטיצט צו ווערען אין דער ברייטסטער מאס.

די שענסטע
טאפעטען
צו זעהר ביליגע פרייזען
קען מען נור בעקומען
אין דער לאנג-יעהריגע פירמע
ש. שטייבמאן
ראדאם
לובלינער 21.

Kino „ODEON" w Radomiu
Anons! Od 4 lutego Anons!
PRYWATNE ŻYCIE
PIĘKNEJ HELENY
Przepięknie zmodernizowana epopea TROI
Bajeczna komedja obyczajowo - Satyryczna
na tle klasycznej Gracji.
Świetna wystawa. Popisowa gra.
Wyborna reżyserja.
Obraz zrobiony z niebywałym nakładem kosztów.
Architektura wspaniała.
Kostjumy coś pięknego.
Nadzwyczajna kreacja.
Marji Corda
znanej zaszczytnie z całego szeregu pierwszorzędnych kreacji.
Doskonały jest król MENELAUS którego gra
Lewis Stone
Przepięknym Parysem jest przemiły Ricardo Cortez
w których opracowaniu obraz ten wyszedł nie tylko
wspaniale ale, śmiało powiedzieć można, bajecznie.

די היגע יודישע גימנאזיע געהט איבער אין א העכערע מדרגה.

פאריגע וואך איז אין היגען יודישען גימנאזיום „פשיאַט. וויעדזי", פארגעקומען א וויזיטאציע פון רעגירונג ס-דעלעגאט ה' ולאסעק. די וויזיטאציע איז זעהר גוט אויסגעפאלען אזוי, אז דער וויזיטאטאר האט בעשלאסען צושטעלען א פארשלאג אין קוראטאריום הענגען איבער פראגען די גימנאזיע אין א העכערע קאטעגאריע פון די מלוכה-גימנאזיעס. אזוי ארום וועט די גימנאזיע בעקומען די קאטעגאריע „ב.-עליוס".

דאס וועט אלזא זיין די דריטע גימנאזיע פון אלע יודישע געזעלשאפטליכע גימנאזיעס מיט אזא הויכען רעגירונג'ס-צענז. דאס איז א גרויסע בעדייטונג פאר דער גימנאזיע בכלל און איבערהויפט פאר די, וועלכע ענדיגען די גימנאזיע, נעמענדיג אין אכט, וואס זיי וועלען ביי די מאטורעס דארפען אבגעבען עקזאמענס פון ווייניגער געגענשטאנדען.

דער וויזיטאטאר האט אויך ערקלערט דעם דירעקטאר פון גימנאזיע אז ער וואלט גארנישט געהאט געגען דעם, אז די גימנאזיע „פשיאט. וויעדזי" זאל איבערגעהן אין דער העכסטער מדרגה, ד. ה. קאטעגאריע „א". אויב דער שול-לאקאל וואלט געענדערט געווארען. דאס לעצטע איז פיל אבהענגיג אין די פערוואלטונג פון גימנאזיע, וועלכע, ביי אננעמען שריט ווי אויפבויען א אייגענעם בנין, מעג זיין אין דער פארם פון באראקען. ווי ס'האט זיך אויסגעדריקט דער וויזיטאטאר— וואלט געקאנט אהן צווייפעל די גימנאזיע איבערטראגען אין דער העכסטער מדרגה.

די יודישע געזעלשאפט דארף וועגען דעם ערנסט א טראכט געבען.

פון לאקאטארען-פעראיין.

אויף דער זיצונג פון לאקאטארען-פעראיין היינטיגע וואך, איז בעטראכט געווארען די פראגע פון ווערבירען מיטגלידער. ס'איז ארויסגעגעבען געווארען 16 ליסטעס אונטערגעשריבען פון פרעזעס קאטליאר און חיצע האך, וועלכע בעפולמעכטיגען די זאמלער איינצושרייבען מיטגלידער.

דער מיטגליד-אבצאהל איז נארמירט געווארען אויף 50 גר. א חודש.

אויף דער זעלבער זיצונג איז אויך אנגענומען געווארען אנצושליסען זיך אין דער ווארשאווער לאקאטארען-צענטראלע.

די איצטיגע געוועהלטע פערוואלטונג פון לאקאטארען-פעראיין האט איינגעפיהרט, אז דריי טעג אין דער וואך: זונטאג, דינסטאג און דאנערשטאג וועט אין סעקרעטאריאט פון האנד.-קלוב זיצען אן אדוואקאט, וועלכער וועט געבען עצות וועגען פערשידענע אנגעלעגענהייטען אומזיסט נאר פאר מיטגלידער.

אין אלץ איז שולדיג דער יוד.

אפילו אייגענע יודען זאגען אויף דאס זעלבע.

ווי בעוואוסט קורסירען אין שטאדט מאגיסטראט אויטאבוסען, וועלכע פערטרעטען אין א געוויסע מאס די טראמוויי-קאמוניקאציע. פארלויפיג קורסירען נאר עטליכע אזעלכע אויטאבוסען און נישט אין אלע ריכטונגען.

ביים אננעמען קאנדוקטארען, נישט קוקענדיג אויף דער קליינער צאהל אויטאבוסען, איז פארט געלונגען צו פועל'ען ביים מאגיסטראט אנצונעמען איין יודישען קאנדוקטאר. דעם דאזיגען פאסטען האט בעקומען דער היגער בונדישער טוער ה' ח. פייגענבוים.

פאריגען פרייטאג איז אויף דעם איינציגען יודישען קאנדוקטאר אריינגעטראגען געווארען אין מאגיסטראט, א אנקלאגע אז ער בכן, ער האט, פאהרענדיג אויף א אויטאבוס, נישט אבגעשטעלט זיך אויף א געוויסען פונקט-שטאנד.

די בעסטע לאסט-אויטאס!
יידעאלסטע וועלט-אויטא בוסען!
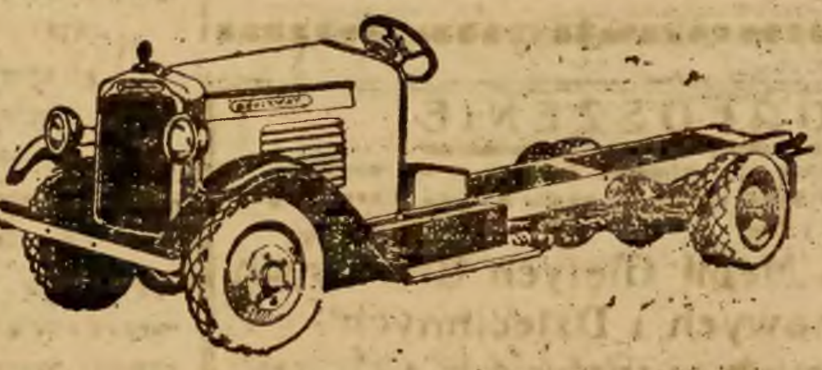
אידעאלע צופאסונג צו ערפילען די ארבעטען, געהט דורך בעאנדערע אינדוסטריע צווייגען
בעקוועמליכקייט
קראפט
עלאסטישקייט
טיפען 16-צר, 20, 24, 30, 40 פאסאזשיראויטא
BROCKWAY
גענעראל-פערטרעטער:
„HUDSEXWAY", Gdańsk, Reitergasse 12—15.

פערטרעטער און פאבריק-לאגער
Generalne Przedstawicielstwo
na woj. Kieleckie i Skład Fabryczny
J. ZYLBER, Radom
ul. DŁUGA 5.

די אָנקלאַגע האָט אָנגעגעבן אַ יוד, אַ געוויסער יעקב מענדעל מרגלית פון דער סקארישאָווער גאַס, וועלכער איז ספּעציעל געקומען אין מאַגיסטראַט מיט אַ געשריבענע אָנקלאַגע און דערביי אויסגעגעבן אַ עדות אַ צווייטען יוד אַ געוויסען שמואל האקמאַן, וועלכער האָט געברויכט בעשטעטיגען, אַז אויף אַ געוויסען פּושיסטאַנעק, וואו דער ה׳ מרגלית האָט געוואָלט איינשטייגען האָט ה׳ פייגענבוים דעם אויטאָבוס נישט געוואָלט אָבשטעלען.

אַז דערין װאָט דער יודישער קאָנדוקטאָר גאַרנישט די שולד און, אַז אָבשטעלען זיך ביים פּושיסטאַנעק געהער אויסשליסליך צום שאָפער, דאָס האָט דער יוד נישט געקענט פערשטעהן און אפילו נישט געפּרובט זיך איינפּאָרידען, צי איז דער יוד פאַקטיש דער שולדיגער און גלייך אוועק מיט אַ „סקאַרגע", אַז דער יוד האָט עובר געווען אין די „פּושעפּיסען".

אין אַלץ איז שולדיג דער יוד. אזוי זאָגען שוין באַלד אויך יודען אַליין.

געשאַפען אַ קבלת-פּנים-קאָמיטעט לכבוד לייב יפה

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט קומט קיין ראַדאָם דער בעריהמטער העברעאישער דיכטער לייב יפה בכדי דורכצופיהרען אין אונזער שטאָדט אַ גראַנדיעזע קרן-היסוד-אַקציע. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט ווערען געמאַכט גרויסע הכנות איינצואָרדנען אַ אימפּאַזאַנטען קבלת-פּנים לכבוד דעם חשוב׳ען גאַסט.

היינטיגע וואָך, דינסטאַג אָװענד, איז אין לאָקאַל פון סוחרים-פעראיין פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון כמעט אַלע היגע געזעלשאַפטליכע פאָרשטעהער מיט׳ן אנטייל פון גענעראַל-סעקרעטאַר פון קרן-היסוד, ד״ר מאָרגענשטערן פון וואַרשאַ.

אויף דער קאָנפערענץ ריפּע-רירט ד״ר מאָרגענשטערן די בעדייטונג פון דער יעצטיגער קרן-היסוד-אַקציע און אַלע אַנוועזענדע דריקען אויס זייער פאָלשטענדיגע צופרידענהייט און זיי ווינשען זיך און בעגריסען דאָס קומען פון לייב יפה קיין ראַדאָם.

נאָכהער ווערט געוועהלט אַ קבלת-פּנים-קאָמיטעט אין וועלכען ס׳געהען אריין פאָרשטעהער פון אַלע אינסטיטוציעס און אָרגאַניזאַציעס פון שטאָדט אין אַ צאָהל פון 50 פערזאָהן.

אַלס פאָרזיצענדער פון קאָמיטעט איז אויסגעוועהלט געוואָרען דירעקטאָר פון דער היגער יודישער גימנאַזיע אינזש. ה׳ רוסאַק.

צוגעשיקטע מעלדונגען.

פון דער געזעלשאַפט „מנחמי-אבלים׳

שבת צו-נאַכט׳ס דעם 2 פעברואר 1929 י. אום 9 אַזייגער קומט פאָר אין לאָקאַל פון חברה—קדישה זאַוילנא 3 די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג.

אויף דעם טאָג אָרדנונג שטעהען זעהר וויכטיגע פראַגען.

ס׳וואָלט געוועזן געווינשען דאָס די ראַדאָמער אידישע בעפעלקערונג זאָל די אַלגעמיינע פערזאַמלונג מאַסענווייז בעזוכען, בכדי צו ערמעגליכען די פערוואַלטונג פאָרטצוזעצען איהר אַרבייט.

פון רעוויזיאָניסטישען יוגענד-פערבאַנד „מנורה"

שבת דעם 26/1 איז אין אייגענעם לאָקאַל וויטאַלדא 7 פאָרגעקומען אַ רעפעראַט פון בר׳ יצחק ביאַלסקי אויף די טעמע „טרומפּעלדור, זשאַבאָטינסקי, און לעגיאָניזם". דער רעפעראַט, וועלכער איז בעזוכט געוואָרען דורך אַ גרויסע צאָל מיטגלידער און סימפּאַטיקער איז אַדורך מיט גרויס ערפאָלג. שבת דעם 2/2 5 אַ זייגער נ. מ. קומט פאָר אַ לעבעדיג ציטונג ביים אנטייל פון אַלע בר׳ און שוועסטער. איינגאַנג פאַר אַלע.

מוהלים, שוחטים, קצבים, בעקערס טאָרען נישט זיין קיין מיטגלידער אין דער חברה-קדישה.

די היגע חברה קדישה האָט דערהאַלטען פון געזונדהייט׳ס-אַמט ביים מאַגיסטראַט אַ מעלדונג, אין וועלכע ס׳ווערט פערוועהרט פאַר בעקער׳ס, מוהלים, שוחטים, קצבים, און בכלל די אַלע, וואָס האַנדלען מיט ערנעהרונג׳ס-פּראָדוקטען, צו זיין מיטגלידער אין דיזער חברה.

אין דער זעלבער מעלדונג ווערט שטרענג געוואָרענט זיך צו צופּאַסען צו דער פעראָרדנונג, מחמת דער געזונדהייט׳ס אַמט וועט אויף דעם מקפיד זיין און שטאַרק קאָנטראָלירען.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער שוועסטער און שוועגערין

חנה׳לע ראָזענבערג מיט ה׳ ישעי׳ גראָס

ווינשט פיל גליק און צופרידענהייט.

ביילטשע און מרדכי ליב פישמאַן עם קינדער

Od wielu lat już istniejące

Biuro Próśb TŁOMACZEŃ — i — PRZEPISYWAŃ

p. f. „PROLITEX"

RADOM, WAŁOWA 5, oficyna I-e piętro.

USKUTECZNIA

Podania, skargi, opozycje, apelacje w sprawach cywilnych, karnych, wojskowych i paszportowych **oraz rakursy do wszystkich urzędów państwowych i administracyjnych**

KORESPONDENCJA HANDLOWA

Umowy i punkt. przedrejentalne

OGŁOSZENIE

W dniu 1 stycznia b. r. otwarta została w Radomiu przy ul. Lubelskiej 39 w dawnym lokalu Składu fabrycznego Johan Cohn i Sp.

„Centrala Mebli Giętych Biurowych Salonowych i Dziecinnych"

która stale posiada na składzie duży wybór mebli z pierwszorzędnych fabryk krajowych oraz urządzenia biurowe z Pabianickiej Fabryki Mebli Biurowych

Ceny konkurencyjne **Warunki dogodne**

z poważaniem

Centrala mebli giętych i biurowych

S-ka z ogr. odp.

w Radomiu ul. Lubelska 39

בעקאַנטמאַכונג.

די לאַנג-עקזיסטירענדע פירמע שטיינבאַך אין ראַדאָם האָט דעם כבוד בעקאַנט צו מאַכען די אידישע בעפעלקערונג פון ראַדאָם און אומגעגענד, אַז מיין געשעפט איז פריש רעמאָנטירט געוואָרען און איז פערזעהן מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע קאָפּעליושען, היטלען לויט דער לעצטער מאָדע. אין געשעפט איז פערהאַנען אַ ספּעציעלע אָבטיילונג פון גאַלאַנטעריע פערזעהן מיט אַ גרויסען אויסוואַהל מענער און דאַמען-וועש אַלע סאָרטען זאָקען, סקאַרפּעטען פון די בעסטע פירמעס. בעזונדערס אַ גרויסען סאָרטימענט קראַוואַטען, זייפען און פּערפומען. אַלעס צו קאָנקורענץ-פּרייזען און ביי די בעסטע בעדינגונגען.

פירמע שטיינבאַך

ראַדאָם, לובלינער 26.

Lekarz Dr. L. FASTMAN

b. operator Klinik wiedeńsk. spec. chorób uszu, gardła i nosa, ordynuje

w Radomiu, ul. Lubelska № 24.

Kino „CORSO“ Teatr

Od poniedziałku 28 stycznia

Wielka Premjera Filmu

wykonanego w Paryżu pod tytułem:

WOŁGA, WOŁGA...

Cud XX wieku!!!

Następny program: **Ewa w Futrze**

z naszym rodakiem IGO SYM'EM

Kino „Nowe Czary“ Teatr

ביז זונטאג שפילען מיר דעם גרעסטען

וועלט־שלאגער

SYMFONJA ZMYSŁÓW

מיט Greta Garbo און John Gilbert

דער פילם דארף נישט קיין רעקלאמע

יוער עס האט איהם געזעהן איז ענטציקט!

Kino „ODEON“ Teatr

Od 31 stycznia r. b.

WIELKA PREMJERA!

Wielka tragiczka ekranu, bożyszcze całego świata

LILJANA GISH,

w przepotężnym, najnowszym, pełnym uczucia,

pod tytułem:

WICHER

P. Kierownikowi szkoły im. Joselewicza

Sz. Goldsztajnowi

z powodu śmierci **MATKI**

składają wyrazy głębokiego współczucia

nauczycielki szkoły

L. Gutmanowa D. Garfinklerówna
M. Rozenbaumowa J. Wajsfelnerówna.
M. Melchior

Panu **Sz. Goldsztajnowi**

Kierownikowi szkoły im. Joselewicza

z powodu śmierci **Jego MATKI**

składa **VIa i VIIa klasa**

wyrazy głębokiego żalu.

Panu **Sz. Goldsztajnowi**

Kierownikowi szkoły Powszechnej im. Joselewicza

z powodu zgonu **MATKI Jego**

wyrażają szczere współczucie

Personel i dzieci

DOMU SIEROT.

Zawiadomienie

Po wielkich trudach udało się Dyrekcji „C O R S O“ otrzymać największy film wschodni jaki jest

Zakazana dzielnica algeru

pomimo, iż ubiegały się o takowy kina „Czary“ i „Odeon“. Tylko dzięki wielkim *staraniom Dyrekcji kina „CORSO“ obraz ten od 7-go Lutego będzie demonstrowany w naszem kinie.*

Dyrekcja kina „CORSO“

KINO „NOWE CZARY“

MOTTO!

דער פילם איז געווידמעט די שוצלאָזע מיידלעך
און יונגע אונערפאַהרענע פרויען, וועלכע ווע-
רען צוליעב געוויסע לעבענס = בעדינגונגען
פערטריבען אין דער גרויסער שטאָדט.

KINO „NOWE CZARY“

מאנומענטאלער זיטען־פילם פון לעבען אין צארישען רוסלאנד!

די געלער „ŻÓŁTY PASZPORT“ די געלער פאס!

אין הויפט־ראָלען די בעסטע אַרטיסטען פון מאָסקווער קינסטלערישען טעאטער

אננא סטען, וולאדימיר פאָגעל און קאָוואל סאמבאָרסקי.

דער טעגליכער לעבען אין אַלטען רוסלאנד — דאָס לעבען פון רוסישע גוט = בעזיצער — אַ גוט = בע = זיצער אַ אויסוואורף געשענדעט און אַרויסגעטריבען — אַ אָבלאווע פון זיטען = פאָליציי — דער געלער פאס — אין אַבגרונד פון אויסגעלאַסענהייט — אין שאַנד = הויז — טראַגעדיע פון גאַסען = מיידלעך — צוריק צו איהר געזונד.

דאָס אַלעס וועט איהר זעהן פון מאָנטאג דעם 4 לוטי

אין פראַכטפולען קינאָ „נאָווע טשארי“

בעקאנטמאכונג.

פעררופענדיג זיך אויף דער אויבענדערמאנטער בעקאנטמאכונג האָב איך דעם כבוד מיטצוטיילען די ג' קונדשאפט פון דער קאָלאָניאַל-בראנזשע, דאס איבערנעמענדיג די פערטרעטונג פון דער וועלט-בעריהמטע מארקע

BENSDORP CACAO

דיספאָניר איך אויך און שיק דירעקט פון אונזער קאָנסעגנאציאָנס-לאַגער

פאָלגענדע קאָלאָניאַל-ארטיקלען:

Sery orygin. szwajcarskie ementaler
marki Tell, Probsta
Francuski extrakt pomidorowy marki „Ugma“
Sardynki norwegskie marki „Tosca“
Oliwa francus. światow. marki „La Perle“
i „Perline“ Salonen Provence
Ultramaryna francusk. marki „Bleû Guimet Lyon“

מאָמענטאלע צושטעלונג. די סחורה איז גאראנטירט פאר דער פרישקייט.
מעסיגע פרייזען, גינסטיגע בעדינגונגען.

מיט אכטונג

M. LOTTE, — RADOM, — Piłsudskiego № 12.

וויכטיג פאר קאלאניאל-סוחרים!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט די ג. קונדשאַפט, אַז די פערטרעטונג פון דער וועלט-מארקע

BENSDORP

Holenderskie Fabryki Cacao

אויף די וואָיעוואודזטוועס קעלץ, לובלין און זאגלעמביע איז אנפערטרויט, געוואָרען דעם ה'

מאקסימיליאן לאטטע. ראדאם, פילסודסקי 12.

וועגען אלע בעשטעלונג'ס-אנגעלעגענהייטען פון די ג. אבנעמער פון די אויבענדערמאָנטע ראַיאָנען בעטען מיר צוווענדען זיך צו אונזער פערטרעטער לויט דעם אויבענאָנגעוויזענעם אדרעס.

BENSDORP

Cacao Hollendais Bussum

Jeneralne zastępstwo na Rzecz. Polsk.
i składy konsygnac.

בעקאנטמאכונג.

די געזעלשאפט „מנחמי-אבלים“ אין ראדאָם מאכט בעקאָנט איהרע מיטגלידער דאָס שבת-צו-נאַכט'ס דעם 2 פעברואר אום 7 א זייגער אָוונט קומט פאָר אין לאָקאל פון דער חברה-קדושא

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

מיט פאָלגענדען טאָג-אָרדנונג:

1) ערעפענען די זיצונג 2) וועהלען א פאָרזיצענדען 3) לייענען דעם פראָטאָקאָל פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע 4) קאַסע-בעריכט 5) וועהלען א פערוואלטונג מיט 3 קאנדידאַטען 6) וועהלען א רעוויזיאָנס-קאָמיסיע און 2 קאנדידאַטען 7) פרייע פאָרשלאָגען.

בעמערקונג: אין פאל ווען עס וועט נישט קומען די געהעריגע צאָהל מיטגלידער, וועט די זעלבע פערזאמלונג צושטאַנד קומען אום 8 אָז. אָוו. אין 2-טן טערמין ביי יעדע צאָהל מיטגלידער.

פערוו. פון **מנחמי-אבלים** אין ראדאָם.

Z intencji zaręczyn mego
ukochanego brata
Pinkus Tenenbauma
z p. Chanką Cukrówną
życzy im wiele szczęścia i zadowolenia
Henryk z narzeczoną

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען זוהן און ברודער פנחס טענענבוים מיט פריילין חנה'לע צוקער ווינשט פיעל גליק און צופרידענהייט.
פאַטער אונר זוהן טענענבוים.

א הערצליכען מזל-טוב דעם ה' **מאיר צוקער** און פרוי צו די פערלאבונג פון זייער ליבע טאָכטער **חנקע** מיט ה' **פנחס טענענבוים** די עלטערן ווינשען מיר פיל נחת און דעם פערלאָבטען פאָרל א גליקליכע צוקונפט.

שמעלקע ביאלסקי מיט פאמיליע.

געזיכערטע לעבען

Kursy samochodowe

H. PRYLIŃSKIEGO

Warszawa, Aleje Jerozolimskie 27

לערן אויטאָס מיט **ראַציאָנעלער פירונג**

חעלט-פאַטענט.

פערלייכטערט און אילט צו די לערע.
גילער און גרונטיגער איינלערנען.

אפיעקט און **דירה** פאר פרעמדע

פראָפעסיאָנעלע און דזשענטעלמען שאָפ-רעכט.
א הויזער-ערלויבניש ווערט געוויכערט.
א ספעציעלער קורס פון מאַטאָציקלען.

יריד ליפציג

מה-3 עד ה-9 מרץ 1929

היריד הטכני הגדול

מה-3 עד ה-13 מרץ 1929

יריד אריגים

מה-3 עד ה-7 מרץ 1929

יריד נעלים ועור

מה-3 עד ה 6 מרץ 1929

ההזדמנות היותר מצוינת שבכל העולם לקנות חפצים שונים. פרטים אפשר לקבל מאת:

Władysław Glazer

Warszawa, Aleje Jerozolimskie 41.

א הארציקן מזל-טוב ווינש איך די וו. פאמיליע בערגמאן צו דער חתונה פון זייער ליבען זוהן און ברודער שמאי בערגמאן ווין (עסטרייך) מיט פרל העלענא בלאך סאָסנאָוויעץ (טשעכן).
פייבל ראָזענבערג.

Niniejszym przepraszam p.
Ignaca Dobrzynskiego
za osobista obraze
jako dowód skruchy ofiaruję
5 złotych dla domu sie.ct
Majer Zylberberg.

Redaktor i Wydawca Ch. M. Herc
Odbito we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20

Kino „CORSO" Teatr

Od poniedziałku 21 stycznia

Nareszcie dawno oczekiwany film, pełen niefrasobliwego żywiołowego humoru, pod tytułem

Król Ułanow

Wspaniała kino-operetka w 12 dużych aktach.

Kino „ODEON" Teatr

Od 24 stycznia r. b.

Minstinguet, Claude France i Piotr Batszoff

oto trzy magiczne nazwiska, które wypełniają wszystkie kina całego świata po brzegi, podczas demonstrowania obrazu, p. t.

WYSPA ROZKOSZY

Treść pierwszorzędna i miła. Zdjęcia Korsyki i Nicei przepiękne. Zdjęcia w kolorach.

Kino „Nowe Czary" Teatr

היינט דעמאנסטרירט מיר
א סאלאָן ערקטיש בילד
א ג.

Dla Jednej Kobiety

אלס נאדפראגראם א עגזאטיש מורח-בילד

Arcyzłodziej z damaszku

מיט דוגלאס
אין דער הויפט ראָל.

MAGISTRAT miasta RADOMIA

WYDZIAŁ SKARBOWY

podaje do publicznej wiadomości, że dn. **25 i 28 stycznia 1929 r.** między godziną 9-tą a 3-cią po południu odbędą się na Placu Jagiellońskim przymusowe licytacje ruchomości u niżej wymienionych osób: na pokrycie zaległych podatków i innych należności:

dn. 25/I 1929 r.

1) Pomorskiego Marjana, zam. ul. Żeromskiego № 58/60

na: 1 kredens dębowy ciemny, 1 zegar stojący szafkowy, 1 otomanę, 1 szafę z lustrem, 1 stół dębowy, 8 krzeseł dębowych obijanych skórą, 1 maszynę nożną do szycia.

dn. 28/I 1928 r.

2) Milmana Chaskla zam. ul. Grodzka № 8

na: 2 szafy, 2 kredensy, 1 stolik, 6 krzeseł, 4 krzesła gięte (stare) i 4 lichtarze srebrne.

MAGISTRAT m. RADOMIA
Wydział Skarbowy.

Każda kobieta powinna mieć starannie dobrane perfumy, których subtelna woń odpowiadać będzie jej urodzie - będzie tą urodę potęgować i stwarzać zainteresowanie i ogólną zazdrość.

Perfumy o cudnych i subtelnych zapachach dostać można

w Składzie Aptecznym

F. Łagodzinskiego

w RADOMIU,
Plac 3-go Maja 1.

צו די אויפמערקזאמקייט

פון אַלע חירטענס פון ראַדאָם און אומגעגענד

ביים קויפען עסיג זייט פאָרזיכטיג און לייגט אכט אויף די פאבריקס מאַרקע ZDROWIE Przednowek וועלכע ענטהאַלט די ריכטיגסטע דאָזע שטארקייט און אונטערשיידעט זיך גענצליך פון אנדערע מאַרקען עסיג-אויסאַרבייטונגען. ווען איהר שיקט אייער הויזדינסטמאַגד צו קויפען עסיג מאַנט זיי אויפמערקזאם אויף די מאַרקע Zdrowie ווייל דער עסיג איז דיסטילירט און דורך כעמיטע לאבאראטאריום'ס געפרי-קט געוואָרען אלס דער בעסטער היגיעניסטער עסיג און איז דער איינ-ציגער אויף וועלכען מען קען זיך גישט פאַרלאַזען, אז ער איז צוליב די סוראגאט-עלעמענטען שעדליך צום געזונד.

אתוער'ס א פלאש עסיג קאָסט נור 20 גר.

ZDROWIE עסיג-פאבריק

N. Przednowek.

אויפרוף.

די ראַדאָמער חברה קדושה וחסד של אמת

ווענדעט זיך מיט א בקשה צו די ראדאמער פרויען זיי זאָלען זיך איינ-שרייבען אלס מיטגלידער אין דער חברה. מיר גלויבען, אז אין אונזער שטאָדט געפינען זיך יודישע פרויען, וואָס וועלען אָבשאצען די גרויסע מצוה פון דעם חסד, וואָס מ'טהוט מיט א מענש צום לעצט.

די פרויען, וועלכע וועלען זיך איינשרייבען אלס מיטגלידער, וועלען זייערע נאָמען פערשריבען ווערען אין פנקס של חברה קדושה, וואָס עק-זיסטירט שוין א סך צעהנדליגער יאָהרען.

איינשרייבען קאָן מען זיך ביי דעם גבאי ר' מאיר הערש ריבטמאן.

די פערוואַלטונג
פון דער חברה קדושה וחסד של אמת
אין ראדאם.

Absolwent uniwersytetu francuskiego udziela lekcji francuskiego i konwersacji według najnowszej szybkiej i łatwej metody—Brunot (w godz. popołudniowych) w domu i po za domem. *Inżynier M. Rozenberg*, Rwańska 21 - tel. 537

א גטזיכערס לעבען!

Kursy samochodowe

H. PRYLIŃSKIEGO

Warszawa, Aleje Jerozolimskie 27

לערן ארויס פיס דעפלאמער פירונג
(וועלט-פאטענט).

פערלייכטערונג און איילט צו די לערע.
ביליגער און גינסטיגער אויסלערנען.

אמיצקע און זיירה פאר פרויען

פראקטישקאלע און דושענטעלמען אפער ריכט.
א מאדער-ערלויבנישט הערט געזיכערט.
א ספעציעלער קורס פון מאָטאָציקלען.

Od wielu lat już istniejące

Biuro Próśb

TŁOMACZEŃ i PRZEPISYWAŃ

p. f. **„PROLITEX"**

RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-e piętro.

USKUTECZNIA

Podania, skargi, opozycje, apelacje w sprawach cywilnych, karnych, wojskowych i paszportowych oraz rekursy do wszystkich urzędów Państwowych i administracyjnych.

KORESPONDENCJA HANDLOWA

Umowy i punkt. przedrejentalne

PROSZEK OD BÓLU GŁOWY DLA DOROSŁYCH

„KOWALSKIEGO"

USUWA NAJSILNIEJSZE BÓLE GŁOWY

FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA „AP. KOWALSKI" WARSZAWA

Redaktor i wydawca Ch. M. Herc   Odbito we własnej drukarni Szwarlikowska 20

Kino „CORSO“ Teatr

Od poniedziałku 28 stycznia

Wielka Premjera Filmu

wykonanego w Paryżu pod tytułem:

WOŁGA, WOŁGA...

Cud XX wieku!!!

Następny program: **Ewa w Futrze**

z naszym rodakiem IGO SYM'EM

Kino „Nowe Czary“ Teatr

ביז זונטאג שפילען מיר דעם גרעסטען

וועלט־שלאגער

SYMFONJA ZMYSŁÓW

מיט Greta Garbo און John Gilbert

דער פילם דארף נישט קיין רעקלאמע

יעדער עס האט איהם געזעהן איז ענטציקט!

Kino „ODEON“ Teatr

Od 31 stycznia r. b.

WIELKA PREMJERA!

Wielka tragiczka ekranu, bożyszcze całego świata

LILJANA GISH,

w przepotężnym, najnowszym, pełnym uczucia,

pod tytułem:

WICHER

P. Kierownikowi szkoły im. Joselewicza

Sz. Goldsztajnowi

z powodu śmierci **MATKI**

składają wyrazy głębokiego współczucia

nauczycielki szkoły

L. Gutmanowa D. Garfinklerówna
M. Rozenbaumowa J. Wajsfelnerówna.
M. Melchior

Panu **Sz. Goldsztajnowi**

Kierownikowi szkoły im. Joselewicza

z powodu śmierci **Jego MATKI**

składa **VI-a i VII-a klasa**

wyrazy głębokiego żalu.

Panu **Sz. Goldsztajnowi**

Kierownikowi szkoły Powszechnej im. Joselewicza

z powodu zgonu **MATKI Jego**

wyrażają szczere współczucie

Personel i dzieci DOMU SIEROT.

Zawiadomienie

Po wielkich trudach udało się Dyrekcji „CORSO“ otrzymać największy film wschodni jaki jest

Zakazana dzielnica algeru

pomimo, iż ubiegały się o takowy kina „Czary“ i „Odeon“. Tylko dzięki wielkim *staraniom Dyrekcji kina „CORSO“ obraz ten od 7-go Lutego będzie demonstrowany w naszem kinie.*

Dyrekcja kina „CORSO“

KINO „NOWE CZARY“

MOTTO!

דער פילם איז געווידמעט די שוצלאָזע מיידלעך
און יונגע אונערפאַהרענע פרויען, וועלכע ווע-
רען צוליעב געוויסע לעבענס - בעדינגונגען
פערטריבען אין דער גרויסער שטאַדט.

KINO „NOWE CZARY“

מאנומענטאלער זיטען־פילם פון לעבען אין צארישען רוסלאנד!

די געלער פאס! „ŻÓŁTY PASZPORT“ די געלער פאס!

אין הויפט־ראָלען די בעסטע אַרטיסטען פון מאָסקווער קינסטלערישען טעאַטער

אננא סטען, וולאַדימיר פאַגעל און קאַוואל סאַמבאָרסקי.

דער טעגליכער לעבען אין אלטען רוסלאַנד — דאָס לעבען פון רוסישע גוט - בעזיצער — א גוט - בע - זיצער א אויסהאורף געשענדעט און ארויסגעטריבען — אַ אַבלאווע פון זיטען - פאָליציי — דער געלער פאס — אין אַבגרונד פון אויסגעלאָסענהייט — אין שאנד - הויז — טראַגעדיע פון גאסען - מיידלעך — צוריק צו איהר געזונד.

דאס אלעס וועט איהר זעהן פון מאנטאג דעם 4 לוטי

אין פראכטפולען קינא „נאווע טשארי“